

СЕКЦІЯ 2

ПРОБЛЕМИ ЛОГОПЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ДІТЯМ ТА ДОРΟΣЛИМ

УДК 376.1

К. С. Грищенко

вчитель-логопед

КУ «Середино-Будський інклюзивно-ресурсний центр»,
Середино-Будська районна рада
Сумської області

Л. В. Мороз

кандидат педагогічних наук, доцент,
Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

ЛОГОПЕДИЧНИЙ СУПРОВІД ДІТЕЙ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНО- РЕСУРСНОГО ЦЕНТРУ

У статті висвітлені сутність та зміст логопедичного супроводу дітей в умовах інклюзивно-ресурсного центру. Визначені організаційні особливості, напрямки та зміст діяльності вчителя-логопеда у процесі комплексного психолого-педагогічного супроводу дітей із особливими освітніми потребами.

В статье определены сущность и содержание логопедического сопровождения детей в условиях инклюзивно-ресурсного центра. Обозначены организационные особенности, направления и содержание работы учителя-логопеда в контексте комплексного психолого-педагогического сопровождения детей с особыми образовательными потребностями.

The article presents the essence and the content of the logopedic support of children in conditions of Inclusive-Resource Center. Defined organizational features, direction and content of the activity of the teacher-speech in the process of a comprehensive psycho-pedagogical support children with special educational problems.

Ключові слова: інклюзивно-ресурсний центр, логопедичний супровід, діти з особливими освітніми потребами, психофізичні порушення.

Ключевые слова: инклюзивно-ресурсный центр, логопедическое сопровождение, дети с особыми образовательными потребностями, психофизические нарушения.

Keywords: inclusive-resource center, logopedic support, children with special educational problems, psychophysical disorders.

Постановка проблеми. Гуманізація та демократизація суспільних процесів,

що є визначальною ознакою ХХІ століття, докорінно змінює ставлення до людей із психофізичними порушеннями з боку громадян, інституцій, держави та людства у цілому. Україна, як і більшість розвинених демократичних світових країн, визнає рівність прав усіх своїх громадян на активну участь у суспільному житті, незалежно від їхніх психофізичних особливостей.

Процеси демократизації та деінституціалізації, які наразі характерні для освіти дітей із психофізичними розладами, спричинили реформування системи виявлення та надання допомоги означеній категорії дітей. Важливим і необхідним кроком у цьому напрямі стало створення інклюзивно-ресурсних центрів, спрямованих на забезпечення комплексного психолого-педагогічного супроводу дітей із психофізичними порушеннями. З огляду на це, актуальною проблемою організаційно-методичного аспекту діяльності інклюзивно-ресурсного центру є організація і здійснення логопедичного супроводу дітей із порушеннями психофізичного розвитку, як важливої складової їх комплексного психолого-педагогічного супроводу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальним проблемам психолого-педагогічного супроводу дітей із психофізичними порушеннями в умовах інклюзії присвячено значну кількість наукових та методичних публікацій. Зокрема, основні питання організації та діяльності інклюзивно-ресурсних центрів висвітлені у колективних та індивідуальних доробках Е. Данілавічюте, Л. Даниленко, А. Колупаєвої, А. Мельник, Н. Найди, М. Порошенко, Л. Прохоренко, Ю. Рібцун, Н. Софій та ін. Проте питанням організації і здійснення логопедичного супроводу дітей в умовах інклюзивно-ресурсного центру присвячені поодинокі дослідження (Н. Басалюк, В. Кисличенко, З. Куїжева), що розкривають лише окремі складові цього складного процесу. Таким чином означена проблема є актуальною і своєчасною, потребує

подальшої розробки.

Мета статті – висвітлити сутність та зміст логопедичного супроводу дітей в умовах інклюзивно-ресурсного центру.

Виклад основного матеріалу. У контексті реформування системи спеціальної освіти та впровадження інклюзії у загальноосвітнє середовище нашою державою було прийнято низку документів. Так, 12 липня 2017 року Кабінет Міністрів України ухвалив «Положення про інклюзивно-ресурсний центр» [3], доповнене Постановою Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 р. № 617 «Деякі питання створення ресурсних центрів підтримки інклюзивної освіти та інклюзивно-ресурсних центрів» [4], у яких визначено, що: «Інклюзивно-ресурсний центр (ІРЦ) – це установа, що утворюється з метою забезпечення права дітей із особливими освітніми потребами віком від 2 до 18 років на здобуття дошкільної та загальної середньої освіти, в тому числі у закладах професійної (професійно-технічної) освіти та інших закладах освіти, які забезпечують здобуття загальної середньої освіти, шляхом проведення комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини, надання психолого-педагогічних, корекційно-розвивальних послуг та забезпечення їх системного кваліфікованого супроводу». У своїй діяльності ІРЦ керується Конвенцією про права осіб з інвалідністю, Конституцією України, Законами України «Про загальну середню освіту», «Про дошкільну освіту», «Про освіту» та іншими законодавчими актами.

Діяльність центру забезпечує колектив кваліфікованих фахівців, серед яких: логопед, сурдопедагог, тифлопедагог, олігофренопедагог, вчитель-реабітолог, а також практичний психолог. Керівництво діяльністю ІРЦ здійснює директор [3, 4].

В рамках діяльності ІРЦ здійснюється психолого-педагогічний супровід дітей із психофізичними розладами (надається комплексна психолого-педагогічна допомога та корекційно-розвивальні послуги) [2, с. 48]:

✓ психолого-педагогічний супровід – це комплексна система заходів з організації освітнього процесу та розвитку дитини, передбачена індивідуальною

програмою розвитку;

✓ психолого-педагогічні послуги – це комплексна система заходів з організації освітнього процесу та розвитку особи з особливими освітніми потребами, що передбачені індивідуальною програмою розвитку та надаються педагогічними працівниками закладів освіти, реабілітаційних установ системи охорони здоров'я, соціального захисту, фахівцями інклюзивно-ресурсного центру;

✓ корекційно-розвивальні послуги – це комплексна система заходів супроводження особи з особливими освітніми потребами у процесі навчання, що спрямовані на корекцію порушень шляхом розвитку особистості, її пізнавальної діяльності, емоційно-вольової сфери та мовлення.

Важливим компонентом комплексного психолого-педагогічного супроводу дітей в умовах ІРЦ є організація і забезпечення їх логопедичного супроводу.

За визначенням В. Кисличенко [1, с. 179], логопедичний супровід – це цілеспрямована, послідовна, неперервна дія у спеціально організованих умовах, відповідно до психофізичних особливостей дитини. Визначальними складовими логопедичного супроводу дітей в умовах ІРЦ є системна, багатоскладова та узгоджена робота логопеда з дитиною, її сім'єю та іншими фахівцями та учасниками цього процесу.

У штатному розкладі ІРЦ для здійснення логопедичного супроводу дітей передбачена посада вчителя-логопеда: одна штатна одиниця на 25-30 для дітей із порушеннями мовлення, або 15-20 дітей з тяжкими мовленнєвими порушеннями, або 15 дітей дошкільного віку з фонетико-фонематичним недорозвиненням мовлення, або 12 дітей дошкільного віку з тяжкими порушеннями мовлення. Тривалість робочого тижня вчителя-логопеда ІРЦ становить 40 годин, що становить тарифну ставку, з яких педагогічне навантаження (безпосередня робота з дітьми), становить 18 годин на тиждень [2, с. 51].

У процесі забезпечення логопедичного супроводу дітей і умовах ІРЦ логопед реалізує такі напрямки роботи [2, с. 72-73]:

- ✓ діагностичний, що спрямований на проведення комплексної оцінки стану мовлення дитини (вербальної/ невербальної мови, наявності і структури мовленнєвого порушення), розробка рекомендацій та оформлення висновку;
- ✓ корекційно-розвивальний, спрямований на забезпечення комплексного супроводу дітей шляхом проведення індивідуальних та групових занять
- ✓ інформаційно-аналітичний, що передбачає складання річного плану; підготовка звіту; складання щотижневих графіків; ведення журналу обліку консультацій, висновків з комплексної оцінки;
- ✓ організаційний, що передбачає взаємодію з місцевими органами, закладами дошкільної та загальної середньої, професійної (професійно-технічної) та інших закладів освіти;
- ✓ методичний, що має на меті надання методичної допомоги, педагогічним працівникам;
- ✓ консультативний, спрямований на ознайомлення батьків з результатами комплексної оцінки; консультації батьків щодо особливостей організації надання психолого-педагогічних, корекційно-розвивальних послуг таким дітям; стосовно мережі закладів освіти тощо;
- ✓ просвітницький, передбачає проведення засідань за круглим столом, тренінгів, майстер-класів з питань організації надання психолого-педагогічних, корекційно-розвивальних послуг дітям з особливими освітніми потребами;
- ✓ моніторинговий, передбачає здійснення моніторингу динаміки розвитку дитини, ведення реєстру дітей, закладів та фахівців, які надають психолого-педагогічні, корекційно-розвиткові послуги;
- ✓ самоосвітній, передбачає підвищення кваліфікаційного рівня шляхом самопідготовки, участі у семінарах, нарадах, конференціях тощо.

Висновки та подальші перспективи дослідження. Перехід України до нової прогресивної концепції освіти дітей із психофізичними розладами

створює можливості для впровадження європейських цінностей та стандартів життя. Організація інклюзивно-ресурсних центрів є важливим кроком реформування системи спеціальної освіти, покликаних здійснювати комплексний психолого-педагогічний супровід дітей із особливими освітніми потребами. Проте багато питань особливостей здійснення логопедичного супроводу дітей залишаються не вирішеними. Зокрема, не відрегульовані механізми взаємодії між усіма учасникам цього складного, багатоконпонентного та багаторівневого процесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кисличенко В. А. Логопедичний супровід сім'ї в умовах груп корекції мовлення / В. А. Кисличенко // *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки) : [збірник наукових праць] : вип. 7, у 2 т. / за ред. В. М. Синьова, О. В. Гаврилова. – Кам'янець-Подільський: ПП Медобори-2006, 2016. – Т.2. - 486 с. – С. 176 – 185.*
2. Порошенко М. А. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів: [навч.-метод. посіб.] / [М. А. Порошенко, А. А. Колупаєва, М. В. Ярошук та ін.], за заг. ред. М. А. Порошенко – Київ : 2018. – 252 с.
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 12.07.2017 р. № 545 «Про затвердження положення про інклюзивно-ресурсний центр» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/545-2017-n>
4. Постанова Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 р. № 617 «Деякі питання створення ресурсних центрів підтримки інклюзивної освіти та інклюзивно-ресурсних центрів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakonodavstvo.com/ministriv-kabinetu-postanovi/postanova-vid-serpnya-2018-617-deyaki-pitannya-2018-66261.html>